

פרק ראשון: לידתו של החינוך היהודי המודרני למדעים – אתגרים,

קשיים והצלחות

11

פרוגרמה יהודית חינוכית חדשה – התביעה ללמד מדעים

11

המהפכה בחינוך הגרמני-נוצרי – הרפורמה של תנועת 'הפילנתרופין'

17

'הפילנתרופיניזם היהודי' – חינוך יהודי חדש על פי ההשכלה

הגרמנית-יהודית

22

דיגלוסיה לשונית – עברית וגרמנית

28

המשכילים בחזית המאבק על תרמית החינוך המדעי

37

'רב טוב לנפש האדם המתכונן בה' – יתרונות לימודי הטבע

40

השפעת הרפורמה המשכילית על החינוך היהודי – הצלחות וכישלונות

42

'ארבות המדע נפתחו לא יסגרו' – חינוך יהודי למדעים במאה התשע עשרה

46

טקסטים על מדעים לילדים ולנוער יהודי – מאפייני יסוד

48

פרק שני: 'ראשית למודים' מאת ברוך לינדא – ספר לימוד ראשון

למדעים בעברית

49

'רביד זהב לצוארה' – 'ראשית למודים' וברוך לינדא

49

המקור הגרמני לספר הלימוד העברי – מגעים בין השכלת ברלין לאסכולת

57

אוניברסיטת גטינגן ולתנועת 'הפילנתרופין'

57

טשטוש המקור של 'ראשית למודים'

63

'לטובת ילידי עמנו' – ספר לימוד עברי ראשון למדעים

65

בין מקור לעיבוד – מטרות דידקטיות מול אילוצים תרבותיים

68

78 הוויכוח על מוצא מין האדם – לינדא חולק על רף
85 'ראשית למודים' – מקרה מבחן לחינוך יהודי מודרני למדעים

פרק שלישי: מה בין מדע לבין חינוך מוסרי ודתי – חינוך יהודי מודרני בין הקטבים

87 המגנט ב'ילדות ובחרות או נתיבות החנוך והמוסר' מאת מנחם מנדל ברסלוי:
89 'מלא מוסר ושכל טוב'
95 'רוכבי צמדים המדע והאמונה' – יצירתו של יצחק סטנוב
97 דמותו של סטנוב – משכיל מסורתי
99 תורת האופטיקה של ניוטון ביצירתו של סטנוב
103 'משלי אסף' ו'מגלת חסידים' – חינוך מדעי לנערים
משל הקאמרה אובסקורה – ביותו של הכלי האופטי והמדעי לטובת
109 לקח אמוני
114 חינוך למדעים וחינוך לאמונה ביצירתו של יצחק סטנוב – סיכום
116 לקחים דתיים ומוסריים הגלומים במדעים – הטבע כספר לימוד דתי
127 מדע ואמונה ב'ציר נאמן' מאת יוסף פרל
137 חינוך מדעי בהקשר אמוני – הפיכת הזר למוכר

פרק רביעי: מגאוצנטריות להליוצנטריות ומסיפור הבריאה ליצורים על כוכבים אחרים – שימור מול שינוי בטקסטים באסטרונומיה

138 'מסלת הלמוד' מאת יהודה ליב בן-זאב
138 התקבלות ודחייה של תורת קופרניקוס בחוגים יהודיים שונים –
142 פרשת הפלגיאט לספר 'ראשית למודים'
147 מקרא ואסטרונומיה אצל משה מנדלסון ויצחק סטנוב
149 מדע ואסטרונומיה במקראות עבריות
158 אסטרונומיה ו'חיים מחוץ לכדור הארץ'
164 אסטרונומיה ותועלתנות
165 אסטרונומיה בשירות הגאוגרפיה
עיצוב ידע באסטרונומיה עבור קהלים יהודיים שונים –
168 השוואה של טקסטים דו-לשוניים: עברית מול גרמנית
176 אסטרונומיה בטקסטים לילדים ולנוער: שינויים בדרכי עיצובה – סיכום

פרק חמישי: המדעים במקראות גרמניות-יהודיות – נסיגתו של

החינוך היהודי המודרני

178

פילנתרופיניזם ומדעים בראשית המאה התשע עשרה – המקראות של

179

שוואבאכער, קלויבער וישראל בן חיים

185

מקראות גרמניות-יהודיות במאה התשע עשרה

מדעים במקראה ללימודי דת יהודית – 'ראשית למודים' מאת

188

שלמה אפרים בלוך

חינוך למדעים במחצית השנייה של המאה התשע עשרה – 'פי עוללים'

193

מאת עמנואל בונדי

חינוך יהודי למדעים במקראות להוראת הקריאה: שינוי תרבותי

199

וחינוכי – סיכום

200

סוף דבר

205

רשימת מקורות

205

מקורות ראשוניים

213

ספרות משנית

230

לקריאה נוספת

233

מפתח